

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

1

14.09.2024 शनिवासरः वि.सं. २०८० भाद्रपदशुक्लेकादशी भाद्रपद ३० प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

■ पृष्ठ-३ ■ वर्ष-३ ■ अङ्क-३२१

व्रतोत्सवीय कालेऽस्मिन्
खाद्यपदार्थेषु कथमपि
अनुचितमिश्रणादिकं न
भवेदिति-भारतीय-खाद्य-
सुरक्षा-गुणवत्ता-अभिकरणम्

भारतीय-खाद्य-सुरक्षा-गुणवत्ता-
अभिकरणेन सर्वेऽपि प्रदेशाः,
केन्द्रशासितप्रदेशाश्च निर्दिष्टाः सन्ति यत्
व्रतोत्सवीय कालेऽस्मिन् खाद्यपदार्थेषु
कथमपि अनुचितमिश्रणादिकं न भवेदिति।
सहैव हि नियमिततया द्रुतक्रमेण च
निरीक्षणादिकं कार्यं भवेदिति दिनिर्देशाः
अभिकरणेन सन्ति निस्सारिताः।
केन्द्रीयगृहमन्त्री अमितशाहेन
राजभाषा-हीरक जयन्ती-
समारोहस्य चतुर्थाखिलभारतीय
राजभाषा-सम्मेलनसम्बोधितम्

केन्द्रीयगृहमन्त्री अमितशाहः नवदिल्यां
राजभाषा-हीरक जयन्ती-समारोहेण सह
चतुर्थ अखिलभारतीय-राजभाषा-
सम्मेलनस्य उद्घाटनसत्रं सम्बोधितवान्।
राजभाषाविभागः हिन्दीभाषायाः
राजभाषात्वेन पञ्चसप्ततिवर्षाणां पूर्तावधौ
आयोजनमिदम् समायोजयति। अद्य हिन्दी-
दिवसावसरे श्रीशाहः राजभाषा-भारती
इत्याख्यायाः पत्रिकायाः विशिष्टं
हीरकजयन्त्यंकमपि लोकार्पयिष्यति। सहैव
हि श्रीशाहः राजभाषागौरव अथ
राजभाषाकीर्ति इत्येतौ पुरस्कारौ अपि
प्रदास्यति।

एन आई ए इति
राष्ट्रियान्वेषणाभिकरणेन
शुक्रवासरे विभिन्नेषु
स्थलेषु कृतमन्वेषणम्

राष्ट्रियान्वेषणाभिकरण (एन आई ए) एन
आई ए इति राष्ट्रियान्वेषणाभिकरणेन
शुक्रवासरे अनेकेषु स्थलेषु अन्वेषणाभियानं
प्रचालितम्। भारतीय उच्चायोगस्योपरि
आक्रमणमभिलक्ष्य कृतान्वेषणे
पञ्जाबप्रान्तस्य नैकेषु स्थलेषु
आकस्मिकान्वेषणकार्यं कृतम्। कनाडायां
खालिस्तानसमर्थकैः आक्षेपितान्
आरोपाननुसारम् आयोगेन अन्वेषणकार्यं
कृतम्। अन्वेषणकार्याणि मुख्यतः मोगा-
गुरदासपुर-अमृतसर-जालन्धर-जनपदेषु
विहितानि। अभिकरणानेन गतवर्ष
ओटावायाः भारतीयदूतावासात् बहिः
खालिस्तानिभिः कृतविरोधं विरुद्धं
प्रकरणमिदं पञ्जीकृतमासीत्।

अधुना पोर्ट ब्लेयरः 'श्रीविजयपुरम्' इति नाम्ना
प्रसिद्धः भविष्यति, मोदीसर्वकारस्य महत् निर्णयः

“पोर्टब्लेयर” इत्यस्य नाम परिवर्तनं कृत्वा
'श्रीविजयपुरम्' इति सर्वकारेण कृतम्।
गृहमन्त्री अमितशाहः एव एतां सूचनां
दत्तवान्। सः एकस्मिन् पोस्ट मध्ये उक्तवान्
यत् वयं “पोर्ट ब्लेयर” इत्यस्य नाम
श्रीविजयपुरम् इति परिवर्तयितुं निश्चयं
कृतवन्तः। “पोर्ट ब्लेयर” इत्यस्य नाम
परिवर्तनं कृत्वा 'श्रीविजयपुरम्' इति सर्वकारेण
कृतम्। गृहमन्त्री अमितशाहः एव एतां सूचनां
दत्तवान्। सः उक्तवान् यत् वयं “पोर्टब्लेयर”
इत्यस्य नाम श्रीविजयपुरम् इति परिवर्तयितुं
निश्चयं कृतवन्तः। सामाजिकमाध्यममञ्चे
एकस्मिन् पोस्टमध्ये सः अवदत् यत्
श्रीविजयपुरम् इति नाम अस्माकं
स्वातन्त्र्यसङ्घर्षं तस्मिन् अण्डमान- निकोबरयोः
योगदानं च प्रतिबिम्बयति। अस्माकं देशस्य
स्वातन्त्र्ये इतिहासे च अस्य द्वीपस्य अद्वितीयं
स्थानम् अस्ति। चोलसाम्राज्ये नौसैनिककेन्द्रस्य

भूमिकां निर्वहन् अयं द्वीपः अद्य देशस्य सुरक्षां
विकासं च त्वरयितुं सज्जः अस्ति।

अयं द्वीपः स्वातन्त्र्य-
सङ्घर्षस्थानम्-

गृहमन्त्री अमितशाहः अग्रे अवदत् यत्
“नेताजी सुभाषचन्द्रबोस” इत्यनेन
प्रथमत्रिरङ्गस्य उत्पापनात् आरभ्य सेलुलरजेल
इत्यत्र वीरसावरकर इत्यादिभिः
स्वातन्त्र्यसेनानिभिः भारतमातुः
स्वातन्त्र्यसङ्घर्षपर्यन्तम् अयं द्वीपः अपि स्थानम्
अस्ति।

केषाञ्चन- प्रमुखस्थानानां
नगराणां च नामानि
पूर्वं परिवर्तितानि

अस्मात् पूर्वमपि देशस्य अनेकस्थानानां नाम
परिवर्तनं जातम्। मोदीसर्वकारस्य
द्वितीयकार्यकाले राजपथस्य नाम दत्त्वा “पथ”
इति परिवर्तितम्। एतदतिरिक्तं भाजपासर्वकारैः
अन्येषां बहूनां विश्वविद्यालयानाम्, मार्गाणां च
नाम परिवर्तनं कृत्वा बृहत् व्यक्तित्वं, विरासतां
च प्रतिबिम्बितम् अस्ति। अस्मिन् इलाहाबादः
अधुना प्रयागराजः इति नाम्ना प्रसिद्धः अस्ति।
अन्येषु नगरेषु ‘फैजाबाद’ इत्यस्य नाम अधुना
अयोध्या, ‘गुडगांव’ इत्यस्य नाम अधुना
गुरुग्रामः, ‘मुगलसराय जंक्शन’ इत्यस्य नाम
अधुना पण्डितदीनदयाल उपाध्याय जंक्शन
इति च परिवर्तितम् अस्ति।

सर्वोच्चन्यायालयेन
अरविन्दकेजरीवालाय
भ्रष्टाचार-प्रकरणे
प्रतिभूतिः प्रदत्ता

सर्वोच्चन्यायालयेन दिल्ली-राज्यस्य
मुख्यमन्त्रिणे आम आदमी पार्टीति दलस्य
राष्ट्रिय-संयोजकाय अरविन्द- केजरीवालाय
केन्द्रीय-अन्वेषण विभाग द्वारा अभिलिखितायां
कथितोत्पाद-नीति-अनियमिततायां पञ्जीकृते
भ्रष्टाचार-प्रकरणे प्रतिभूतिः प्रदत्ता। मुख्यमन्त्रिणे
केजरीवाल इत्यस्मै दशलक्षरुप्यकाणां प्रतिभू-
बन्धपत्रस्य आधारेण आश्वस्तिः प्रदत्ता।
सर्वोच्चन्यायालयेन तस्य प्रतिभू-मुक्तेः विषये
अपि समयाः स्थापिताः, येन आपेतिदल-नेता
प्रकरणस्य योग्यतायाः विषये वा किमपि
सार्वजनिक भाषणं कर्तुम् नार्हति, तथा च यावत्
मुक्तः न भवति तावत् सः निम्नन्यायालयस्य
पुरतः उपस्थितः भवेदिति। न्यायाधीशः
सूर्यकान्तः अथ न्यायाधीशः उज्जल भुइयां
इत्येतयोः द्विसदस्यीयपीठेन, दिल्ली-राज्यस्य
मुख्यमन्त्रिणे निर्णयोऽयं प्रदत्तः। श्रीकेजरीवालः
अस्य वर्षस्य मार्च-मासस्य एकविंशे दिनाङ्के
प्रवर्तन-निर्देशालयेन उत्पादशुल्क-नीत्या
सम्बद्धे धनशोधन- प्रकरणे निगडितः आसीत्।

श्रीकेजरीवालस्य
पक्षमासीत् यत् तस्य
निगडनं विधिसम्मतं
नास्तीति, परं सर्वोच्च
न्यायालयेन तस्य पक्षम्
निरसितमिति-भाजपा

भारतीय जनता पार्टीति दलेन उक्तं यत्
सर्वोच्चन्यायालयेन दिल्लीः मुख्यमन्त्रिणे
अरविन्दकेजरीवालाय दर्पणं दर्शितम्। यतो हि
मद्यनीतिप्रकरणे तस्मै ससमयं प्रतिभूतिः
प्रदत्ताऽस्ति। नवदिल्यां वार्ताहरैः सह भाषमाणः
भाजपेति दलप्रवक्ता गौरवभाटियाः उक्तवान् यत्
श्रीकेजरीवालस्य पक्षमासीत् यत् तस्य निगडनं
विधिसम्मतं नास्तीति, परं सर्वोच्च न्यायालयेन
तस्य पक्षम् निरसितमिति। तेनोक्तं यत्
श्रीकेजरीवालाय न कदापि न हि केनापि
न्यायालयेन आश्वस्तिः दत्ता, न हि आरोपाश्च
निरसिताः। अपरत्र आपेति दलस्य वरिष्ठनेत्रा
मनीष सिसोदिया इत्यनेन उक्तं यत् प्रतिभूतिः
सिद्धयति यत् केन्द्रीयान्वेषणाभिकरणस्य
प्रकरणम् प्रवर्तननिदेशालयस्य प्रकरणात्
मोचनावरोधाय एव आसीदिति।

सुभाषितम्

अतथ्यं तथ्यवद्वस्तु
तथ्यं वाऽतथ्यवन्नृपः।
यः पश्येन्मूढवत् सोऽर्थैः
त्यक्तोऽनर्थैः कदर्थ्यते॥

भावार्थः- जो राजा मूर्खवत असत्य
को सत्य या सत्य को असत्य मानता है,
उसे संपत्तियां त्याग देती हैं और वह
अनर्थों से पीड़ित होता है।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७०१११

हिमसंस्कृतवार्ताः

ग्रेटर्-नोएडा-नगरे
इण्डिया-एक्सपो-सेण्टर्-
एण्ड्-मार्ट इत्यत्र आयोजिते
सेमिकान्-इण्डिया-२०२४
इत्यस्य समापनम्

ग्रेटर्-नोएडा-नगरस्य इण्डिया-एक्सपो-
सेण्टर्-एण्ड्-मार्ट इत्यत्र आयोजिते
सेमिकान्-इण्डिया-२०२४ इत्यस्य गतदिने
अन्तिमः दिवसः आसीत्। त्रिदिवसीयः
कार्यक्रमः बुधवासरे प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना उद्घाटितः। सेमी इत्यस्य
महानिदेशकः अजित मनोचा अवदत् यत्
सेमिकान्-इण्डिया-२०२४, कस्यापि देशे
आयोजितेषु सर्वाधिकं सफलेषु बृहत्तमेषु
सेमिकान्-नगरेषु अन्यतमम् अस्ति इति।
सः अवदत् यत्, सेमिकण्डक्टर्
पारीस्थितिकीतन्त्र इत्यस्य शताधिकाः
महानिदेशकाः अत्र भागं गृहीतवन्तः।
कोह-यङ्ग-टेक्नालजी-सिङ्गापुर इत्यस्य
थामस्-लाउ इत्येषः अवदत् यत्
सेमिकान्-इण्डिया इति कार्यक्रमः तेषां
कृते लाभप्रदः अस्ति यतोहि अत्र भूरिशः
उपस्थित्या सह अनेके सहयोगाः च
अभवन्। ए, सी. ई. एस्. इत्यस्य
विक्रान्तगुप्तः अवदत् यत् पूर्वं
सेमिकण्डक्टर् इत्यस्य उत्पादनं केवलं
केषुचित् देशेषु एव सीमितम् आसीत्,
उद्योग-विशेषाः च तेषु आश्रिताः आसन्।

Paragliding World Cup : पैराग्लाइडिंगविश्वचषकक्रीडा नवम्बरमासे बीड़-बिलिंगे, परन्तु सुविधा: शून्या:

हिमसंस्कृतवार्ता: - बैजनाथम्। पैराग्लाइडिंग-विश्वचषकस्य आयोजनं नवम्बरमासे द्वितीयवारं पैराग्लाइडिंग-क्रीडायाः प्रसिद्धे उपत्यकायां बिर बिलिंग-नगरे भवितुं गच्छति । अस्य कृते बिलिंग पैराग्लाइडिंगसंघेन सर्वप्रकारस्य सज्जतायाः कार्यान्वयनम् आरब्धम् अस्ति । परन्तु विश्वे पैराग्लाइडिंग-क्रीडायाः शीर्षस्थानानि प्राप्य बिलिंग-विकासार्थं पर्यटकानाम् आकर्षणार्थं च सर्वकारेण ये केऽपि प्रयत्नाः कृताः, यावत्तः घोषणाः कृताः, ताः अद्यपर्यन्तं फलप्रदाः न अभवन् । नूतनानि प्राप्याणि नूतनाः पन्थानः (नई मञ्जिलें नई राहें) इति सर्वकारीययोजनायाः अन्तर्गतं बहुवारं उक्तं यत् बिलिंग इत्यस्य उन्नयनार्थं १६८ कोटिरूप्यकाणां राशिः प्रदत्ता भविष्यति, अस्य अन्तर्गतं बीडतः बिलिंग यावत् १४ किलोमीटरदीर्घः पदयात्रामार्गः विकसितः भविष्यति इति घोषितम् निर्मितं यत् पर्यटकाः शीतलतापमानस्य मध्ये बीड़-क्षेत्रात् बिलिंगं यावत् पदयात्राम् कर्तुं शक्नुवन्ति । तेन सह आधुनिक-आश्रयस्य, विभिन्नस्थानेषु आधुनिकशौचालयस्य, उपवेशनस्य पीठिका, प्रकाशस्य च व्यवस्थायाः प्रस्तावः कृतः । एतत् एव न, मुख्यमार्गे सुन्दरद्वारनिर्माणस्य घोषणाः कृताः । परन्तु ताः घोषणाः शून्याः एव सिद्धाः अभवन् । नई मञ्जिलें नई राहें इत्यस्य अधीनं यत् धनम् आगतं तत् कुत्र अन्तर्धानं जातम् इति कोऽपि न जानाति। एतेषु वनविभागेन स्वस्य विश्रामगृहाणां सौन्दर्यीकरणे, कुटीरनिर्माणे च प्रायः ९ कोटिरूप्यकाणि व्ययितानि इति अपि सूचना अस्ति ।

बिलिंग-क्षेत्रस्य टेक-ऑफ-स्थले रबड़-कट-स्थापनार्थं वनविभागेन २२ लक्षं व्ययितम् । अवतरणस्थले क्यूरै पार्किङ्गं कर्तुं पर्यटनविभागेन षट् कोटिरूप्यकाणि व्ययितानि। समग्रतया प्रायः १६ कोटिरूप्यकाणि व्ययितानि, तर्हि शेषं १५२ कोटिरूप्यकाणि कुत्र गतानि? न कश्चित् ज्ञातुं प्रयत्नं कृतवान् । तेषां कृते कोऽपि सुविधाः न प्राप्यन्ते । नई मञ्जिलें नई राहें इत्यस्य अधीनं केवलं २२ लक्षरूप्यकाणां टेक आफ् साइट् बिलिंग इत्यत्र रबड़स्य कटं स्थापितम्, येन पैराग्लाइडिंग-यानानि सहजतया उड्डियन्ते, परन्तु २२ लक्षरूप्यकाणां मूल्यस्य कटानां भागः पूर्णतया उद्धृतः अस्ति। सा इदानीं निष्प्रयोजना अस्ति। सूचना अस्ति यत् इदानीं तस्य कटस्य स्थाने नूतनं कटं स्थाप्यते। एरो स्पोर्ट्स् एसोसिएशन तथा बीड़ होटेल एसोसिएशन इत्येतयोः अध्यक्ष सतीश अबरोलः, पैराग्लाइडिंग-चालकसंघस्य अध्यक्षः कुलदीपठाकुरः, सुप्रसिद्धाः चालकाः ज्योति ठाकुर, सुरेश ठाकुरः, गोली ठाकुरः, तथा बीड़ बिलिंगस्य निवासिनः सर्वकारेण सम्बन्धितविभागेन च धनं प्रत्यागन्तुं प्रार्थितवन्तः। बिलिंगस्य सौन्दर्यीकरणाय सर्वकारेण अनुमोदिताः, बिलिंग कृते च कृताः योजनाः कार्यान्विताः भवेयुः। इदानीं बहितः आगतानां पर्यटकानां कृते एषा उपत्यका प्रथमा विकल्पा भवति ।

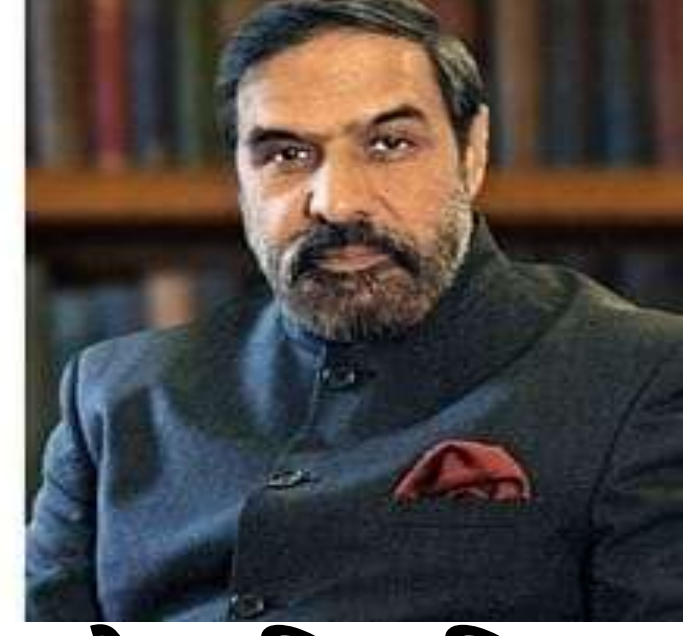
बिलासपुरपुलिसस्य सजगतया मण्डीं प्राप्तुं न शक्तः हिन्दू नेता

हिमसंस्कृतवार्ता: - लखीकाशी मण्डी। मस्जिदविवादस्य विषये शुक्रवासरे मण्डीनगरे विरोधप्रदर्शनात् पूर्वं बिलासपुरपुलिसः सतर्कः इति भासते स्म। पुलिसैः चतुष्पंक्तिमार्गं अवरुद्ध्य मण्डीं प्रति गच्छतां वाहनानां निरीक्षणं कृतम्। अस्य परिक्रामणस्य कारणात् हिन्दू जागरण मंचस्य पूर्वपदाधिकारी कमलगौतम इत्यादयः हिन्दुनेतारः मण्डीनगरं प्राप्तुं न शक्तवन्तः। शुक्रवासरे प्रातःकाले पुलिसदलं कमलगौतमस्य मूलग्रामं मन्दरीघाटं प्राप्तवान्। कमलस्य मण्डीं न गन्तुं ते व्याप्तुम् अपि प्रयतन्ते स्म, परन्तु सः पूर्वमेव गृहात् निर्गतवान् आसीत्। शुक्रवासरे एव प्रातःकाले मण्डीनगरं गच्छतां सर्वेषां मार्गानाम् अवरोधं कृत्वा पुलिसैः परिक्रामणं कृतम् आसीत्। अन्वेषणं कृत्वा पुलिसैः वाहनानि अग्रे प्रेषितानि। कमलगौतमः अवदत् यत् शुक्रवासरे मण्डीं गन्तुं योजना आसीत्। सः प्रातः एव गृहात् निर्गतवान् आसीत्। यदा ते मण्डीं प्रति प्रस्थिताः तदा ते ज्ञातवन्तः यत् पुलिसैः तेषां निवारणाय चतुर्मुखं नाकाबन्दी स्थापिता इति। तदनन्तरं सः बरमाणा मार्गेण मण्डीनगरं प्राप्तुं प्रयतितवान्। परन्तु तत्र अपि पुलिसैः नाकाबन्दी स्थापिता आसीत्, यस्मात् कारणात् सः मण्डीं प्राप्तुं न शक्तवान्। सः अवदत् यत् शनिवासरे सम्पूर्णे हिमाचले कार्यावरोधम् आहूतम् अस्ति। अस्मिन् सः घुमारवीं आगत्य विरोधसभायाः नेतृत्वं करिष्यति इति अपेक्षा अस्ति।

हिमाचलस्य मुख्यमन्त्री सुखविंदरसिंहसुक्खुः आनन्द शर्मा च हरियाणाप्रदेशे प्रचारं करिष्यतः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला।

हरियाणाप्रदेशे आगामिविधानसभा-निर्वाचनाय कृते मुख्यमन्त्री सुखविन्दर-सिंहसुक्खुः पूर्वकेन्द्रीयमन्त्री आनन्दशर्मा च तारक-प्रचारकरूपेण काङ्ग्रेसेन नियुक्तौ। हरियाणाप्रदेशे अक्तूबर ५ दिनाङ्के मतदानं भविष्यति। अद्यत्वे नामाङ्कनस्य प्रक्रिया प्रचलति। अखिलभारतीयकाङ्ग्रेससमितेः महासचिवस्य केसीवेनुगोपालेन विमोचिते ४० तारक-अभियानिनां सूच्यां मुख्यमन्त्री सुक्खुः इत्यस्य नाम ८ क्रमांके, पूर्वकेन्द्रीयमन्त्री आनन्दशर्मा इत्यस्य नाम १३ क्रमांके अस्ति। आगामिसप्ताहे मुख्यमन्त्री निर्वाचनप्रचाराय हरियाणाप्रदेशं गमिष्यति।

अक्तूबर ५ दिनाङ्के भविष्यति हरियाणाप्रदेशे मतदानम्

अवधेयं वर्तते यत् हरियाणाप्रदेशे ८९ विधानसभासनेषु काङ्ग्रेसः निर्वाचनं करिष्यति। काङ्ग्रेसेन गठबन्धनस्य भागत्वेन भाकपा (एम) इत्यस्मै भिवानीविधानसभासनं दत्तम्। हरियाणाप्रदेशस्य सर्वेषां ९० विधानसभासनानां कृते मतदानं अक्तूबर ५ दिनाङ्के भविष्यति। एतदतिरिक्तं मतगणना अक्तूबर ८ दिनाङ्के भविष्यति। निर्वाचनार्थं नामाङ्कनं दातुं प्रक्रिया समाप्ता अस्ति। अधुना सर्वाणि दलानि प्रबलतया प्रचारम् आरभन्ते। भाजपा गुरुवासरे एव तारक-अभियानकानां सूचीं प्रकाशितवती।

ध्वंसनं करणीयं भविष्यति अवैधनिर्माणम्, नगरनिगमायुक्तस्य न्यायालयस्य निर्णयः

हिमसंस्कृतवार्ता: - लखीकाशी मण्डी।

मण्डीनगरनिगमस्य आयुक्तन्यायालयेन शुक्रवासरे हिमाचलप्रदेशस्य मण्डीनगरे जेलमार्गमस्जिदप्रकरणे अन्तिमनिर्णयः दत्तः। एमसी मण्डी आयुक्तः एच.एस. राणा इत्यनेन उक्तं यत् मस्जिदस्य अवैधसंरचना ३० दिवसेषु पुनः पुरातनरूपेण आनेतव्या भविष्यति। आयुक्तन्यायालयेन ज्ञातं यत् मुस्लिमकल्याणसमुदायस्य कृते पर्याप्तसमयं प्रदानस्य अनन्तरं यदा अनुकूलपरिणामाः न उद्भवन्ति तदा एचपीटीसीपी-अधिनियमस्य ३१(१) अन्तर्गतं अधिकाराणां प्रयोगे उल्लङ्घकर्तृणां कृते विवादितस्थलं मूलस्थितौ पुनः स्थापयितुम् आदेशः दत्तः यथा निर्माणात् पूर्वमासीत् तथा ३० दिवसेषु आनेतुम् आदेशः पारितः। अस्मिन् अभिलेखिते वार्तालापे उल्लङ्घकाः उक्तस्थानं पूर्वस्थितौ पुनः आनेतुं स्वप्रतिबद्धतां पुनः उक्तवन्तः । सम्पूर्णं प्रक्रियां स्वीकर्तुं पूर्णसहकार्यस्य आश्वासनम् अपि अवदन्। एतादृशी परिस्थितौ मुस्लिमकल्याणसमुदायेन निर्माणचित्रं पारितं न कृतम् अतः अवैधनिर्माणसंरचनायाः ध्वंसनं कर्तव्यं भविष्यति। अस्य विषये सूचयामः यत् उल्लङ्घकानां कृते २०२३ तमस्य वर्षस्य अक्तूबरमासात् २०२४ तमस्य वर्षस्य अक्तूबरमासपर्यन्तं पर्याप्तः समयः दत्तः यत् ते

त्रुटयः सम्यक् कर्तुं शक्नुवन्ति। शुक्रवासरे श्रवणकाले मुख्यरूपेण अधिवक्ताद्वयं च मुस्लिमकल्याणसमुदायस्य पक्षतः उपस्थितौ।

प्रकरणे कदा किं जातम्?

>२०२३ तमस्य वर्षस्य अक्तूबरमासे धनश्यामः सुपुत्रः टोडरमलः निगमाय पत्रं लिखित्वा मस्जिदस्य अवैधनिर्माणस्य विषये सूचनां दत्तवान्। यदा निगमः तत्स्थानं प्राप्य तथ्यस्य अन्वेषणं कृतवान् तदा निर्माणकार्यं क्रियते इति ज्ञातम्। तदा मस्जिदस्य अधिकारिणः कथितवन्तः यत् जून-जुलाईमासेषु प्रचण्डवृष्ट्या मस्जिदस्य कश्चन भागः पतितः, यस्य पुनर्स्थापनं क्रियते अस्मिन् विषये निगमः निर्माणात् पूर्वं मानचित्रस्य अनुमोदनं प्राप्तुं पृष्ठवान् परन्तु ते दीर्घकालं यावत् तत् न प्रस्तूयन्ते स्म।

> २०२३ तमस्य वर्षस्य अक्तूबरमासे एव मस्जिदस्य अधिकारिणः संशोधितं मानचित्रं नगरनिगमाय प्रदत्तवन्तः। अन्वेषणं कृत्वा उक्तमानचित्रे बहवः दोषाः प्राप्ताः। अस्मिन् विषये निगमस्य अधिकारिणः मानचित्रं पुनः एच.पी.टी.सी.पी. नियमानुगुणं सम्यक् कृत्वा प्रस्तौतुं आदिष्टवन्तः परन्तु मस्जिदेन कस्यापि प्रकारस्य प्रक्रिया न स्वीकृता।

> २०२४ तमस्य वर्षस्य जूनमासे निगमस्य अधिकारिणः तस्य स्थानस्य निरीक्षणं कृत्वा उक्तस्थाने अवैधरूपेण सूचनां विना च द्वितलीयभवनं निर्मितम् इति ज्ञातवन्तः एतस्य दृढं संज्ञानं गृहीत्वा नगरनिगमेन तत्क्षणमेव कार्यं स्थगयितुं सूचना कृता। परन्तु यदा निर्माणकार्यं न स्थगितम् तदा निर्माणसामग्री ग्रहीता।

> २०२४ तमस्य वर्षस्य जुलाईमासे निगमेन पुनः विषयस्य अन्वेषणं आरभ्य पुनः एकवारं भवनं एचपीटीसीपी-नियमानाम् अन्तर्गतं आनेतुं आदेशः दत्तः। अस्मिन् काले अपि मस्जिदस्य अधिकारिणः अस्मिन् विषये किमपि गम्भीरतां न दर्शितवन्तः। अपि च अवैधनिर्माणस्य संशोधनार्थं कोऽपि प्रयासः न कृतः।

संस्कृतविद्यास्थानानि--१८ ब्राह्मणानां वेदस्वरूपत्वम्-

ब्राह्मणग्रन्थाः वेदस्वरूपाः अथवा नेति विद्वत्सु विवादः। गोपथब्राह्मणे उक्तम्- एवमिमे सर्वे वेदाः निर्मिताः सकल्पाः सरहस्याः सब्राह्मणाः....। अत्र रहस्यशब्देन उपनिषदः सूच्यन्ते। वेदात् ब्राह्मणकल्पोपनिषदः पृथगुल्लेखात् न ब्राह्मणानि वेदरूपाणीति आर्यसमाजिनः। शङ्कराचार्यः पतञ्जलिः सायणः इत्यादयः मन्त्रब्राह्मणयोः वेदनामध्येयम् इत्येव मन्यन्ते। तथापि सायणेन तैत्तिरीयसंहिताभाष्ये उक्तम्- यद्यपि मन्त्रब्राह्मणात्मको वेदः तथापि ब्राह्मणस्य मन्त्रव्याख्यानरूपात् मन्त्रा एवादौ समाप्ताः। एतेन निश्चयो भवति यत् ब्राह्मणानि केवलम् आदौ सङ्कलितानां वेदमन्त्राणां व्याख्यानमात्रम्। अतः तत्र अपौरुषेयशास्त्रम् अपि तु पौरुषेयं स्मृतिसमकक्षं च। आपस्तम्बश्रौतसूत्रादिषु यद्यपि मन्त्रब्राह्मणयोः उभयोरपि वेदत्वमुक्तं तथापि तत्रापि ब्राह्मणानां वेदत्वं लाक्षणिकम्।

श्रौतादीनि सूत्राण्यपि स्मृतिसमानग्रन्था एव। वेदाः उदात्तादिवैदिकस्वरैः निबद्धाः तथापि ब्राह्मणेषु उपलभ्यमानः स्वरः न वैदिकः अपि तु लौकिकः एव। तदुक्तं शबरस्वामिना- भाषास्वरो ब्राह्मणे प्रवृत्तः। एतेनापि दृश्यते यत् ब्राह्मणानि वेदात् भिन्नानि।

ब्राह्मणानां रचयितारः-

वेदमन्त्राणां द्रष्टा ऋषिः इति उच्यते। ब्राह्मणानां रचयितारः आचार्यशब्देन निर्दिश्यन्ते। उक्तं च मनुना-
उपनीय तु यः शिष्यं वेदमध्यापयेद्द्विजः।
सकल्पं सरहस्यं तमाचार्यं प्रचक्षते।।
शिष्यस्य उपनयनं कृत्वा यः द्विजः शिष्यं कल्पसहितम् उपनिषत्सहितं च वेदम् अध्यापयति सः आचार्यः इति उच्यते।
एतेषामाचार्याणां त्रीणि कुलान्यासन् इति ज्ञायते-
शाङ्खायनम् आश्वलायनं माण्डूकायनं चेति।

-श्री अभिजित् तोडकरः

abhitrkr9@gmail.com

संस्कृतभारती हरियाणा (न्यासः), श्रीरामनन्द- ब्रह्मर्षिसंस्कृतमहाविद्यालयः, पिञ्चौरम् इत्यनयोः संयुक्ततत्त्वावधाने दशदिवसीय- संस्कृतसम्भाषणशिबिरम्

मुख्यातिथिः रामदीयाशास्त्रीवर्यः (सेवानिवृत्तशिक्षकः) आसीत्। महोदयः संस्कृतभारती संघटनस्य परिचयम् उक्तवान्। संघटनद्वारा समाजिक जनानां कृते के के कार्यक्रमाः भवन्ति, इत्यपि वर्णितम्। विशिष्टातिथिः रकपिलदेवपाठकवर्यः (प्राचार्यः, संस्कृतमहाविद्यालयः, विराटनगरम्) आसीत्। पाठकमहोदयः अभ्यासस्य विषये उक्तवान् यत् जीवने सर्वदा अभ्यासः भवतु। कार्यक्रमाध्यक्षा साध्वी डॉ. अमृतामहोदया (ब्रह्मर्षि-आश्रमस्य संरक्षिका, विराटनगरम्) आसीत्। महोदया संस्कृतस्य उपयोगिताविषये उक्तवती यत् अग्रे समाजे संस्कृतस्य उपयोगिता का भविष्यति तथा च पूर्वम् अपि समाजे जनाः संस्कृतं वदन्ति स्म तथा च उदाहरणम् अपि दत्तवती। अस्मिन् समारोप कार्यक्रमे प्रशिक्षकः देवांशकृष्णः (विस्तारकः, संस्कृतभारती) संस्कृतमहाविद्यालयस्य आचार्याः शिक्षणमहाविद्यालयस्य (B.ed) आचार्याः छात्राश्च उपस्थिताः आसन्। कार्यक्रमस्य सञ्चालनं संस्कृतमहाविद्यालयस्य छात्रौ प्रिन्समहेशौ कृतवन्तौ।

सम्भाषणशिबिरस्य स्थानम्- श्रीरामनन्द-ब्रह्मर्षिसंस्कृतमहाविद्यालयः, विराटनगरम्, पिञ्चौरम् आसीत्। शिबिरसमयः सायं ०३:३० वादनतः ०५:३० वादनपर्यन्तम् आसीत्। शिबिरे अस्मिन् ४८ छात्राः उपस्थिताः आसन्। अस्य संस्कृतसम्भाषणशिबिरस्य प्रशिक्षकः देवांशकृष्णः (विस्तारकः, संस्कृतभारती), सहशिक्षकः भूपेन्द्रः (संस्कृतभारत्याः कार्यकर्ता) आस्ताम्। समारोपकार्यक्रमे

पहाड़ी गल्लां हिमसंस्कृतवार्ता:

स्याणेयां रा दिल मत जलाया कर

लोकां रा सैजे लई कने खादया तिसजो टाहया बी कर
सुन ओ माहणुआं कुछ कम्म बी कमाया कर
बाजुआं च तेरे अई बौहत ताकत कँह नी कुछ करदा
बेहला रई कने तूँ टैम नी गवाया कर

कदी ता मल्लम बी लगा हमेशा दिले जो मत जलाया कर
लोकां रा सैजे लई कने खादया तिसजो टाहया बी कर
मुफ़ता रा कदी मनी फबदा स्याणे थे गलांदे
ताई सारी उम्र बड़िया मेहनता ने थे कमांदे
जानी ते प्यारी हुन्दी थी अपनी इज्जत
जबानी रे पक्के सई करदे थे सैजे थे गलांदे
तू झूठे झूठ मत गलाया कर
लोकां रा सैजे लई कने खादया तिसजो टाहया बी कर

घरा रियां गलां बाहर मत कढया कर
झूठ मत गला सच्चाईया जो नी छडया कर
स्याणेयां री बी करी लै कदी दिला ने सेवा
अपणा गुस्सा तिन्हां पर नी कढया कर
स्याणेयां हुंदे बच्चेयां साई तिन्हांरा दिल मत जलाया कर
लोकां रा सैजे लई कने खादया तिसजो टाहया बी कर

स्याणेयां अपना खूब फर्ज नभाया
जित्या तिक बोलया उत्या तिक पढ़ाया
दो दो बार फेल हुया इक्की इक्की जमाती च
फेरी बी तिन्हें स्कूला ते नी टाहया
बक बक करी ने सिर मत खाया कर
लोकां रा सैजे लई कने खादया तिसजो टाहया बी कर

चिट्टा दारू अफीम चरस गांजा कुछ नी छडया
कोई कम्म ढंगा ने नी कित्या फाह बडुया
लड़ाई लड़ाई ने मारी ती सारी दुनिया
सैजे उपरखा जो चढ़ेया सई गडुया
छडी दे एह कम्म टाहक फाईयां नी लाया कर
लोकां रा सैजे लई कने खादया तिसजो टाहया बी कर

रवींद्र कुमार शर्मा
घुमारवीं
जिला बिलासपुर हि प्र

श्रीशदेवपुजारीवर्येण संस्कृतसन्दर्भे प्रेसवार्ता सम्बोधिता संस्कृतभारत्याः अखिलभारतीयगोष्ठ्याः पूर्वम् अभवत् प्रेसवार्ता

श्रीशदेवपुजारीवर्यः पत्रकारान् सम्बोधयन् वर्तमानसन्दर्भे संस्कृतपरम्परायाः सामान्यजनस्य वाच्यभाषा कथं करणीया विषयेस्मिन् विस्तरेण चर्चितवान्। सः अवदत् यत् संस्कृतं केवलम् एकस्य भाषा न अपितु सामाजिकभाषा अस्ति यस्याः कार्यं समाजाय संस्कृतस्य शिक्षणार्थं बृहत्प्रमाणेन कार्यं करणं भवति। यस्य कार्यक्षेत्रं न केवलं देशस्य अन्तः अपितु भारतात् बहिः २६ देशेषु अपि अस्ति। देशस्य अन्तः संस्कृतभारतीसङ्घटनस्य कार्यं वर्षे द्विवारं राष्ट्रियस्तरे आयोज्यते। यस्य आयोजनं संस्कृतभारत्याः १२ क्षेत्राणां गोष्ठीरूपेण भवितुं गच्छति। तैः उक्तं यत् संगोष्ठ्याः महत्त्वपूर्णं वस्तु अस्ति यत् सम्पूर्णः कार्यक्रमः सम्पूर्णतया संस्कृतेन एव आयोजितः भविष्यति तथा च अस्मिन् कार्यक्रमे न केवलं संस्कृतसम्बद्धाः जनाः अपितु समाजस्य सर्वेषां वर्गाणां प्रतिनिधित्वं भविष्यति। एतत् साक्षात्कर्तुं समाजं तस्य प्रयोगं सम्भाषणरूपेण कर्तुं प्रोत्साहितव्यं भवति। संस्कृतभारत्याः अखिलभारतीयगोष्ठ्याः प्रेसवार्तायाः संचालनं प्रान्तमन्त्रिणा श्रीगिरीशतिवारीवर्येण कृतं। वक्तव्यम् अस्ति यत् अखिलभारतीयसंस्कृतगोष्ठ्याः उद्घाटनं उत्तराखण्डस्य माननीयमुख्यमन्त्रीश्रीपुष्करसिंहधामीद्वारा १५ सितम्बरदिनाङ्के भविष्यति।

□ ४० प्रान्तानां १२ क्षेत्राणां विभागैः सह भविष्यति गोष्ठ्यां वैचारिकमन्थनं।

□ गोष्ठ्यां समाजस्य सर्वेषां वर्गाणां प्रतिनिधित्वं भविष्यति।

हरिद्वारं। शुक्रवासरे २०२४ तमस्य वर्षस्य सितम्बर-मासस्य १३ दिनाङ्के अपराह्णे ३ वादने उत्तर-हरिद्वार-नगरस्य व्यास-मन्दिर-आश्रमे संस्कृतभारती-उत्तरांचल-द्वारा आयोजितायाः अखिलभारतीय-गोष्ठ्याः त्रिदिवसीय-कार्यक्रमस्य विषये पत्रकारसम्मेलनं कृतम्। यत्र अखिलभारतीयप्रचारप्रमुखः श्रीशदेवपुजारीवर्यः एवं प्रदेशाध्यक्षसंस्कृतभारती-उत्तरांचलतः डॉ. जानकीत्रिपाठी च प्रान्तमन्त्री गिरीशतिवारी उपस्थिताः आसन्।

क्वाड नेतृणां शिखर-सम्मेलनस्य आतिथ्यं विदधास्यति जो बाइडेन

अमेरिकायाः राष्ट्रपतिः जो-बाइडेनः अस्य मासस्य एकविंशे दिनाङ्के क्वाड नेतृणां शिखरसम्मेलनस्य आतिथ्यं विदधास्यति। श्रीनरेन्द्रमोदिना सह अन्येऽपि नेतारः तत्र आहूताः भविष्यन्तीति व्हाइट हाउस इत्यस्य वार्तासचिवेन केरिन-जीन-पिरे इत्यनया इत्यस्मिन् विषये सूचना प्रदत्ता।

उत्तराखण्ड, उत्तरप्रदेश, दिल्ली, मध्यप्रदेश, राजस्थान् इत्येतेषु प्रदेशेषु प्रचण्डवृष्टिः भविष्यति-भारतीय-ऋतुविज्ञान-विभागः

भारतीय-ऋतुविज्ञान-विभागेन आगामिषु कतिपयेषु दिनेषु उत्तराखण्ड, उत्तरप्रदेश, दिल्ली, मध्यप्रदेश, राजस्थान् इत्येतेषु प्रदेशेषु प्रचण्डवृष्टिः भविष्यति इति पूर्वसूचना दत्ता अस्ति। मध्यभारतस्य उपरि विकसितस्य अवसादस्य परिणामतया वृष्टिः अपेक्षिता अस्ति। उत्तराखण्ड-राज्ये ऋतुविज्ञानविभागेन सप्तमण्डलेषु प्रचण्डवृष्ट्यै रेड्-अलर्ट इति रक्तिमा संचेतना राज्यस्य शेषभागेषु काषायी सञ्चेतना च प्रकाशितास्ति। पौडी, देहरादून, बागेश्वर, चम्पावत्, नैनिताल, उधम् सिद्ध नगर, हरिद्वार इत्येतेषु मण्डलेषु प्रचण्डवृष्टिः भवितुम् अर्हति। विपद् व्यवस्थापन-विभागाय सम्बद्धानि सर्वाणि अभिकरणानि सज्जतां निश्चेतुं, आवश्यक-व्यवस्थां च पूरयितुं निर्देशो दत्तः अस्ति। उत्तरप्रदेशे, विशेषतया पश्चिम-समतलक्षेत्रेषु ऋतुविज्ञानविभागेन निर्गमितायाः सञ्चेतनायाः परिप्रेक्ष्ये, अधिकारिणः जागरूकाः